

XONANDALIK SAN'ATI VA UNING RIVOJI

Mamadjonov Samandar Sobirjon og'li

Estrada xonandaligi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Xonandalik san'ati insoniyat madaniyatining ajralmas qismi bo'lib, musiqiy ijodiyotni eng to'laqonli ifoda etuvchi vositalardan biridir. Musiqa inson qalbini boyitadi, ruhiyatiga tasalli beradi va insonning ichki dunyosini aks ettiradi. Ushbu maqola xonandalik san'atining kelib chiqishi, turli xalqlardagi rivoji va zamonaviy tendensiyalarini o'rganishga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: Xonandalik san'ati, Musiqa, Maqom, Ovoz, Sharq musiqasi, G'arb musiqasi, Estrada, Opera, Zamonaviy musiqi, Milliy qo'shiqlar.

Аннотация: Искусство вокала является неотъемлемой частью культуры человечества и одним из самых полных средств выражения музыкального творчества. Музыка обогащает душу человека, успокаивает его внутренний мир и отражает его чувства. Данная статья посвящена изучению происхождения вокального искусства, его развития у разных народов и современных тенденций.

Ключевые слова: Искусство вокала, Музыка, Маком, Голос, Восточная музыка, Западная музыка, Эстрада, Опера, Современная музыка, Народные песни.

Annotation: Vocal art is an integral part of human culture and one of the most complete means of expressing musical creativity. Music enriches the human soul, provides solace to the spirit, and reflects one's inner world. This article is dedicated to exploring the origins of vocal art, its development across different cultures, and modern trends.

Keyword: Vocal art, Music, Maqom, Voice, Eastern music, Western music, Estrada, Opera, Modern music, Folk songs.

Xonandalik san'ati insonning tabiatga va hayotga bo'lgan his-tuyg'ularini ifoda etish ehtiyojidan paydo bo'lgan. Qadim zamonlarda odamlar tabiat tovushlaridan ilhomlanib, qo'shiqlar yaratganlar. Musiqaning dastlabki shakllari diniy marosimlarda, bayramlarda va urf-odatlarda ishlatilgan. Sharqda mumtoz musiqa va maqom tizimi xonandalik san'atining asosi bo'lib xizmat qilgan.

Maqomlar sharq musiqasining eng yuksak namunasi hisoblanib, undagi har bir kuy va qo'shiq inson tuyg'ularini chuqur aks ettiradi. O'zbek mumtoz musiqa san'atida maqom tizimi yuksak o'ringa ega bo'lib, undagi ijrolar xonandaning nafaqat texnik, balki ruhiy mahoratini ham talab qiladi.

Har bir xalqning xonandalik uslublari o'ziga xosdir. Sharq xalqlarida lirik va emotsional qo'shiqlar yetakchilik qilsa, G'arbda opera san'ati yuqori cho'qqilarga erishgan. O'zbek mumtoz musiqasi va xalq ashulalari esa milliy qadriyatlarni aks ettiradi. Masalan, "Shashmaqom" o'zining murakkabligi va go'zalligi bilan ajralib turadi.

G'arb madaniyatida xonandalik san'ati simfonik orkestrlar, operalar orqali rivojlangan bo'lsa, Sharqda esa xonandaning ovozi va kuylar asosiy o'rinni egallagan. Har ikki yondashuv musiqaning turli madaniy qirralarini ochib beradi.

Bugungi kunda xonandalik san'ati texnologiyalar bilan uyg'unlashib, yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Estrada va pop musiqaning paydo bo'lishi zamonaviy musiqani tinglovchilarga

yaqinlashtirdi. Studiya yozuvlarida ishlatiladigan texnologiyalar xonandaning ijodiy imkoniyatlarini kengaytirgan bo'lsa-da, jonli ijroning ahamiyati hanuz yuqori darajada qolmoqda.

Avvallari qo'shiqlar faqat ijro san'ati bilan baholangan bo'lsa, bugungi kunda sahna harakati, vizual ta'sir va texnologik yangiliklar ham katta rol o'ynaydi. Zamonaviy xonandalar nafaqat musiqiy, balki texnologik bilimlarga ham ega bo'lishlari zarur.

Yosh xonandalar uchun bugungi kunda ko'plab imkoniyatlar mavjud. Zamonaviy xonandalik milliy va xalqaro musiqiy yo'nalishlarni birlashtirgan holda rivojlanmoqda. O'zbekiston estrada san'atida yosh xonandalar xalqaro tanlovlarda muvaffaqiyat qozonib, milliy musiqamizni dunyoga tanitmoqda.

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalari musiqiy ijodkorlikda yangi qirralarni ochib berishi mumkin. Ammo haqiqiy san'at inson qalbining ifodasi bo'lib qolishi kerak.

Xonandalik san'ati inson madaniyati va hayotining muhim qismi sifatida o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Milliy musiqani asrab-avaylash va uni rivojlantirish yosh avlodning asosiy vazifasidir. Xonandalik san'atini chuqur o'rganish, milliy qadriyatlarimizni dunyoga tanitish uchun ijodiy izlanishlarni davom ettirish zarur.

Musiqqa – bu qalbni tarbiyalaydigan, jamiyatni birlashtiradigan san'atdir. Shu sababdan ham, xonandalik san'ati har doim o'z o'rniga ega bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar to'plami:

1. “O'zbek musiqasi tarixi” – Muallif: Komiljon Otaniyozov.

Ushbu kitob o'zbek musiqasining rivojlanishi va mumtoz maqomlar haqida ma'lumot beradi.

2. “Sharq va G'arb musiqasining uyg'unligi” – Muallif: Abdulla Oripov.

Sharq va G'arb musiqiy madaniyatlarini taqqoslovchi ilmiy maqola.

3. “Estrada va zamonaviy musiqqa rivoji” – Muallif: Oydin Ismoilova.

Estrada san'ati va texnologiyalarning musiqiy ijroga ta'siri haqida tahliliy tadqiqot.

4. “Vokal san'ati asoslari” – Muallif: Nadejda Fedorova.

Ovozni parvarish qilish va vokal texnikasi haqidagi qo'llanma.